

Психологічні особливості формування елементів особистісного рівня репродуктивної установки у юнаків та дівчат

У статті здійснено аналіз формування елементів особистісного рівня репродуктивної установки осіб юнацького віку; розглянуто соціально-психологічну проблему усвідомленого батьківства сучасної молоді України; розкрито сутність усвідомленого батьківства; наведено статистичні дані на основі факторного аналізу. У статті представлено методика та психологічний аналіз результатів формувального експерименту.

Ключові слова: усвідомлене батьківство, репродуктивна установка, юнацький вік, формувальний експеримент.

В статье осуществлен анализ формирования элементов личностного уровня репродуктивной установки молодых людей юношеского возраста; рассмотрена социально-психологическая проблема осознанного родительства современной молодежи Украины; раскрыта суть осознанного родительства, приведены статистические данные на основе факторного анализа. В статье представлена методика и психологический анализ результатов формирующего эксперимента.

Ключевые слова: осознанное родительство, репродуктивная установка, юношеский возраст, формирующий эксперимент.

Усвідомлене батьківство – одна з недостатньо розроблених областей сучасної науки.

Актуальність вивчення та формування репродуктивної установки в контексті усвідомленого батьківства обумовлене протиріччями між гострою демографічними проблем, з якою пов'язана народжуваність, великою кількістю сімей, що розпадаються, збільшенням кількості дітей-сиріт при живих батьках, зі зростанням кількості випадків жорстокого поводження з дітьми та недостатньою розробленістю програм соціальної та психологічної допомоги молоді, яка є потенційними батьками у майбутньому.

Аналіз сучасної наукової літератури свідчить про достатньо широке вивчення проблем молоді сім'ї, сімейного виховання (Н. Кузнецова, А. Мудрик, А. Антонов, В. Бойко та ін.); розвитку особистості дитини у сім'ї (А. Захаров, Ю. Гіппентейтер, А. Варга, С. Ковальов та ін.); підготовки молоді до сімейного життя

(Л. Долинська, Т. Демідова, З. Зайцева, І. Трухін та ін.); сутності батьківства (В. Кравець, І. Зверева, О. Безпалько, І. Братусь, О. Лещенко та ін.); усвідомленого батьківства в психологічному аспекті (Г. Філіпова, Р. Овчарова, І. Кон, А. Бодальов, І. Хамітова та ін.), але вивчення репродуктивних установок сучасної молоді як компонента формування усвідомленого батьківства залишається досить новою для нашого суспільства. Саме тому метою нашого дослідження є теоретичне та практичне вивчення феномена репродуктивної установки у юнацькому віці та розгляд усвідомленого батьківства як соціально-психологічної проблеми.

З психологічної точки зору в своїй роботі “Психологическое сопровождение родительства” Р.В. Овчарова визначає “...батьківство як соціально-психологічний феномен, що являє собою сукупність знань, уявлень та переконань стосовно себе у батьківській ролі, що реалізуються в усіх проявах поведінкової складової батьківства” [6, с. 35-38]. За визначенням В. Кравця, усвідомлене батьківство – “...це повне взяття на себе відповідальності за процес зачаття й народження здорових дітей” [2, с. 244]. Батьківські установки та уявлення одна із складових феномена батьківства. На думку І. В. Братусь, Т.Г. Веретенко та В. В. Молочного, “...батьківські установки – це погляд на свою роль батька або матері, який включає, в тому числі, і репродуктивну установку, заснований на когнітивному та поведінковому компонентах” [3;5;6]. На нашу думку, формування усвідомленого батьківства молоді – це цілеспрямована системна діяльність, яка передбачає створення спеціальних умов, що сприяють виробленню та удосконаленню когнітивної, емоційної та поведінкової складових батьківства, а також особистісної позиції молоді щодо майбутнього батьківства.

Логіка та організація експериментального дослідження.

Спираючись на соціально-психологічні теорії особистості (Г.М.Андреева, Г.В. Акопова, В.А. Ядова) та виходячи з положення, що репродуктивна установка це явище, що має складну структуру та безпосередньо пов’язана з соціально-психологічними факторами становлення особистості та виявляється через позитивне чи негативне відношення до народження дітей (за А.І. Антоновим та Bovee Courtland) [7]. Теоретико-методологічну основу дослідження склали основні положення суб’єктно-діяльнісного, комплексного, системного, детермінаційного підходів, вітчизняні й закордонні теорії соціальної й гендерно-рольовий ідентичності, що описують концепції психологічного формування репродуктивної установки.

Метою формуючої навчальної програми була оптимізація зв’язку уявленого батьківства з репродуктивною установкою сімейно-дитячих

уявлень юнаків та дівчат з урахуванням соціокультурних змін, що відбулися за умов функціонування інституту шлюбу та батьківства.

Методи, що використовувалися, – лекції, семінарські заняття та тренінги. Програма складена з урахуванням гендерних, вікових та індивідуальних особливостей досліджуваних.

Методологічні засади формуючої програми “Усвідомлене батьківство юнацької молоді” базуються на тому що, як і будь-який педагогічний процес, виховання ще до шлюбу, батьківства та материнства, передаючи певний набір цінностей, само, у свою чергу, покоїться на ціннісних основах. Не секрет, що багато сучасних батьків не приділяють достатньо часу своїм дітям, частіше посилаючись при цьому на зайнятість, на необхідність прогудувати сім’ю. Багато хто з них визнає, що не упевнені в собі як у вихователях і гостро відчуває недостатність психологічних знань, умінь та навичок [5]. У зв’язку з цим необхідно враховувати і те, що робота освітнього закладу по формуванню і оптимізації репродуктивних установок та уявлень про батьківство у студентської молод на сім’ю і батьківство повинна охоплювати весь спектр питань, що стосуються майбутньої репродуктивної діяльності з урахуванням гендерних ознак. Зміст та структура формуючої, навчально-розвиваючої програми “Усвідомлене батьківство юнацької молоді” були виведені з уявлень про батьківство та прояву репродуктивної установки на основі даних, отриманих у ході проведення констатуючого експерименту та з урахуванням вікових і гендерних особливостей досліджуваних. Дані були отримані за допомогою модифікованої нами методики М.М. Родштейн вивчення репродуктивних рольових орієнтацій дитородіння “РОД”. Для фіксації якісних змін у свідомості досліджуваних були використані якісні та кількісні статистичні методи: контент-аналіз, критерій t- Стьюдента, критерій Фишера. Манна-Уїтні. Методика яка дозволила визначити активність та полярність репродуктивної установки юнаків та дівчат.

Таблиця 1

Дані дівчат та юнаків експериментальних груп

Фактор	Твердження	Дівчата до експер.	Дівчата після експер.	Юнаки до експер.	Юнаки після експер.	Твердження
	Думаючи про народження дітей не відчуваю страху	0,893	0,936			
	Зважаючись на народження дитини, буду розраховувати тільки на себе	0,852	0,878	0,795	0,505	Діти дратують мене

I фактор	Мати багато дітей престижно	0,842	0,829	0,775	0,773	Намагаюсь зберегти своє здоров'я заради майбутнього батьківства
	Література про дітей та материнство цікавить мене	0,834	0,854			
	Збережу дитину й при незапланованій вагітності	0,811	0,835	0,762	0,754	Життя чоловіка може бути повноцінним і без нащадків
	Життя жінки повноцінне тільки з дітьми	0,806	0,825			
	З інтересом слухаю, коли інші розповідають про своїх дітей	0,811	0,800	0,744	0,751	Зважуючись на народження дитини, буду розраховувати на себе
	Відчуваю приємні почуття, дивлячись на гру дітей	0,794	0,795			
	Діти викликають у мене розчулення	0,749	0,750	0,726	0,740	Народження дітей – це турбота про збереження життя
	Зберігаю своє здоров'я заради материнства	0,738	0,751			
	Материнство розвиває жінку	0,714	0,718	0,726	0,416	Обов'язково намагатимось пояснити жінці, щоб перервала вагітність, якщо дитина буде незапланована
	При високому матеріальному статку народила б багато дітей	0,710	0,707			
Я хотіла б мати більше однієї дитини	0,708	0,724				
Зважуючись на народження дитини, не думаю про матеріальний аспект	0,702	0,700				
II фактор	У мене викликають приємні почуття вагітні жінки й жінки з дітьми	801	0,830	0,784	0,798	Народження дитини – це перешкода успіху
	Материнство важливіше кар'єри	0,798	0,815			
	Я прагну до материнства	0,798	0,801			
	Дітям потрібна любляча родина	0,759	0,775	0,778	0,776	З інтересом слухаю, коли інші розповідають про своїх дітей
	Зважуся на народження дитини, навіть якщо це погіршить мій рівень життя	0,738	0,751			
	Злочинно відмовлятися від неповноцінних дітей	0,733	0,738			
	Народжувати дитину буду й при відсутності повної родини	0,722	0,725			

III фактор	Народження дитини – це вершина успіху жінки	0,776	0,778	0,886	0,878	Не зважуся на народження дитини, якщо це погіршить мій рівень життя
	Приймаючи будь-яке серйозне рішення, думаю про те, як це може відбитися на моєму материнстві	0,745	0,751	0,769	0,777	Дітей варто народжувати тільки, коли є умови
				0,774	0,769	Я прагну бути батьком

Щодо характеристик, які оцінюються після проведення формуючого експерименту *1 Фактор* “Репродуктивний оптимізм”, то варіативність до експерименту складає 23,037%, при $p < 0,001$ після – варіативність 24,037%, при $p < 0,001$. Для студенток, що брали участь в експерименті та прослухали курс “Усвідомлене батьківство юнацької молоді”, зросла загальна характерна цінність дітей, що підкреслює важливість дитини як самоцілі. Це визначається по зростанню вагомості зазначених тверджень по фактору: “збережу дитину й при незапланованій вагітності” (0,811-0,835), “життя жінки повноцінне тільки з дітьми” (0,806-0,825), “я хотіла б мати більше однієї дитини” (0,708-0,724), такі висловлення, як “відчуваю приємні почуття дивлячись на гру дітей” (0,794-0,795), “діти викликають у мене розчулення” (0,749-0,750), показали коефіцієнт незначного, але зростання. Відмічається зростання у поглядах на здоров’я – “бережу своє здоров’я заради материнства” (0,738-0,751). Висловлювання першого фактора після експерименту підвищили свій коефіцієнт значущості, після прослуховування курсу відзначається більш відповідальне ставлення до ролі матері у дівчат, більш самокритичне та менш однозначне, наприклад: “зважуючись на народження дитини, буду розраховувати тільки на себе” (0,852 – 0,878). Однак не вважають, що “мати багато дітей – це престижно” (0,842 – 0,829) та не стали проявляти більшого інтересу до розповідей про дітей “з інтересом слухаю, коли інші розповідають про своїх дітей” (0,811 – 0,800). Деяким чином зріс показник, що стосується висловлення “материнство розвиває жінку” (0,714-0,718). Збільшення ваги відбулося у відповіді “при високому матеріальному статку народила б багато дітей” (0,710 – 0,717), а це свідчить про те, що майбутніх матерів хвилює питання матеріального благополуччя своєї дитини, а отже, цей фактор може бути стримуючим для прояву репродуктивної установки у майбутньому, зважаючи на ті умови, в яких буде

знаходиться майбутня мама. Відмінною рисою фактора, що оцінюється репродуктивної установки є деякий дисонанс із приводу ролі матеріального благополуччя. Судження “при високому матеріальному статку народила б багато дітей” (0,710 – 0,717) незначно домінує над судженням “зважаючись на народження дитини, не думаю про матеріальну сторону” (0,703 – 0,700), при чому після експерименту домінування зберігається, але незначно змінюється коефіцієнт у рамках висловлювань по фактору. Ідеал матеріального успіху, що нав’язується суспільством, впливає на респонденток, але придушується домінуванням цінності дитини як чинника самореалізації. Або судження “хотіла б мати більше однієї дитини” (0,708 – 0,724), що збільшився, трохи суперечить судженню “при високому матеріальному статку народила б багато дітей” (0,710), який після проведення формуючого експерименту дещо знизився до (0,707), вочевидь, що уявлення респонденток дещо поляризувалися від фінансового благополуччя і відображають одночасну значимість для дитини як матеріальної бази, так і гарного ставлення та батьківського виховання. Дівчата усвідомлюють що догляд за дитиною, її розвитком повинен ґрунтуватись на досвіді фахівців, а поповнення цих знань має бути необхідною складовою усвідомленого та відповідального батьківства загалом. Ідеал материнства дівчат студентського віку демонструє свою стійкість і значеннєву інтегрованість в 1 факторі репродуктивної установки після формуального експерименту.

Фактор 2 “Емпатія до дітородіння”: до експерименту варіативність 15,344%, при $p < 0,001$, після – варіативність 15,784%, при $p < 0,001$, що пояснює емоційну природу оцінних суджень фактора 1, уявлень з високою згуртованістю вагових навантажень. Тіснота вагових навантажень у факторі говорить про його психологічну однорідність і тісний зв’язок уявлень. У його основі лежить ідея самовіддачі й щастя від здатності до неї. Дана емоція після проведення формуючого експерименту розкривається такими характеристиками, як: “у мене викликають приємні почуття вагітні жінки й жінки з дітьми” (0,801-0,830), “злочинно відмовлятися від неповноцінних дітей” (0,733 – 0,738). Респондентки, хоча цей показник зріс незначно, але все ж готові на реалізацію репродуктивної установки у відсутності чоловіка: “народжувати дитину буду й при відсутності повної родини” (0,722-0,725); відмічається збільшення вагового навантаження щодо речення “дітям потрібна любляча родина” (0,759-0,775), що свідчить про необхідність зростання дитини у повній сім’ї; не зупиняє їх і загроза погіршення матеріального становища: “зважуся на народження дитини, навіть

якщо це погіршить мій рівень життя” (0,738-0,751). Збільшення вагового навантаження відбулося за висловлюваннями “материнство важливіше кар’єри” (0,798 – 0,815) та “я прагну материнства” (0,798 – 0,801). Це свідчить про усвідомлення дівчатами ролі матері на особистісно-змістовному рівні загалом. Після проведення формуючого експерименту у даному факторі не виявлені психічні занепокоєння, страхи й побоювання, загалом відбулося збільшення вагового навантаження.

Третій фактор установки – “Дітородіння — успіх”: до експерименту варіативність 9,335 % при $p < ,001$, після – 9,971 % при $p < 0,001$. Дитина як мета співпадає у свідомості дівчат з поняттям соціального успіху, “приймаючи будь-яке серйозне рішення, думаю про те, як це відіб’ється на моєму материнстві у майбутньому” (0,745). Після експерименту відбулося незначне вагове навантаження у бік збільшення (0,751). Після експерименту вагове навантаження висловлення “народження дитини – це вершина успіху жінки”(0,776) дещо збільшилося до (0, 778), це можна пояснити тим, що сьогодні вимагає від жінки прояву та втілення не тільки ролі матері, а й соціалізації для того, щоб вважати себе повноцінною одиницею суспільства. Таким чином, після проведення формуючого експерименту відзначається активність установки дівчат, обумовленої їх генофілією і готовністю до самовіддачі в ім’я дитини, але й розумінням при цьому важливості соціалізації взагалі. Щодо результатів експерименту у контрольній групі дівчат – вагомих змін не виявлено, що припускає невизначеність і розмитість уявлень про репродуктивну роль. Факторні навантаження після Varimax-Обертання головних компонентів репродуктивної установки дівчат контрольної групи $p < 0,001$. Дівчата контрольної групи мають розходження за рівнем соціокультурної нормативності та рівнем ролі суперєго в структурі свідомості з дівчатами експериментальної групи після експерименту ($p < 0,001$). Ця соціально-психологічна специфіка особистості дівчат контрольної групи знайшла своє відбиття у факторній структурі репродуктивної установки. У ній виявлені два фактори: оцінний і емоційний. Фактор активності на високому рівні групової спільності не виявлений. Спираючись на теоретичні позиції Айзенка Г., Петренко В., можна сказати, що виявлена структура репродуктивної установки свідчить про її пасивність, що може бути проявом незв’язаності установки та поведінки, пасивності репродуктивної поведінки. Можна зазначити, що репродуктивна установка дівчат контрольної групи не носить цілісного характеру, та зводиться до вираження цінностей і організації знання про батьківство загалом.

Відсутність соціальної активності в установочній структурі дівчат може призвести до репродуктивної пасивності у майбутньому. Фактор репродуктивного песимізму визначається як “залежність”, (варіативність 24%, при $p < 0,001$). Судження “зважуся на народження дитини, не думаючи про матеріальний аспект” (до експерименту 0,699, після – 0,701). “материнство важливіше кар’єри” (до експерименту 0,799, після – 0,798) – свідомість дівчат виявляється психологічно конфліктною у висловленнях, що і в першій і в другій спробі можна визначити як відтворення стереотипних стандартів. До них можна віднести: “життя жінки повноцінне тільки з дітьми” (до експерименту 0,803, після – 0,809), або “і в бідності жінка не повинна кидати своїх дітей” (до експерименту 0,601, після – 0,603) та інші. Таким чином, позитивному сприйняттю дітородіння й материнства в цілому трохи суперечать уявлення, що побічно вказують на залежність дівчат від соціальної ситуації, під тиском якої вони можуть зважитися на народження дитини або від неї відмовитися, тобто нестійкість репродуктивної установки. Як і до експерименту, виявляються деякі амбівалентні змісти репродуктивних установок дівчат та залежність від соціальних змістів реальності, більшість дівчат характеризується тенденцією до нестійкості репродуктивної установки, але з її сформованістю, як і при першій спробі.

Результати контрольного зрізу вивчення репродуктивної установки юнаків показали факторні навантаження після Varimax-Обертання головних компонентів репродуктивної установки юнаків ($p < 0,001$).

Аналізуючи 1 фактор “Діти як стресор” – до експерименту (варіативність 31,466% при $p < ,001$), після експерименту – (варіативність 31,632% при $p < ,001$) – репродуктивної установки, відзначаємо, що найбільшу вагу набирають судження, пов’язані з генофобією: “діти дратують мене” (0,795). Але після проведення формуючого експерименту твердження не увійшло у значимі, зменшивши вагу до 0,505. Уявлення про реалізацію репродукції себе у дітях, пов’язані зі страхами, побоюваннями й характеризуються внутрішньою психологічною напруженістю, вже не вважаються такими значущими, як до експерименту. Слід зазначити, за такими судженнями, як “зважуючись на народження дитини, буду розраховувати тільки на себе” (до експерименту 0,744), збільшується рівень відповідальності щодо участі у житті дитини особисто юнаків (після експерименту 0,751); “життя чоловіка може бути повноцінним і без дітей” (0,762) знижується до 0,754. Таким чином, дані цього фактора свідчать про те, що

генофобічний відкидаючий вектор репродуктивної установки, виявлений на першому етапі дослідження, деяким чином зміщується у бік генофілії. Репрезентована байдужість у констатуючому експерименті виявляється і в контрольному зрізі після формуючих впливів у таких уявленнях: “намагаюсь зберігати своє здоров’я заради майбутнього батьківства” (0,775) децю зменшується після експерименту до 0,773, це може свідчити про те, що юнаки вважають причетність до дітородіння у дівчат більш вищою за юнацьку, тому саме майбутня мати повинна бути здоровою, а щодо батька – цей момент можна і випустити. Однак наступне судження цього фактора та його значущість може говорити про збільшення почуття відповідальності у юнаків після формуючого експерименту “Прийняття” спонтанного батьківства у юнаків “обов’язково намагатимусь пояснити жінці, що треба перервати вагітність, якщо вона не запланована” (0,734) – (0,416), що не увійшло у значимі. Збільшення ваги щодо висловлення “народження дітей – це турбота про збереження життя” з 0,726 до 0,740 свідчить про підвищення значущості у юнаків соціального значення батьківства. Виявленого на констатуючому етапі експерименту.

Фактор 2 “Діти – перешкода успіху” до експерименту (варіативність 21,263 % при $p < 0,001$), після експерименту – (варіативність 21,202 % при $p < 0,001$). Збільшення ваги щодо висловлення “народження дитини – це перешкода успіху” (0,784 – 0,798) свідчить про усвідомлення юнаками, що діти, особливо маленькі, потребують уваги, яка відриває людину від інших справ. Після проведення формуючого експерименту судження юнаків практично не змінилося, хоча є тенденція у бік зниження генофобії. Можна також виділити включення захисного механізму соціального благополуччя через інтерес до теми дітородіння “з інтересом слухаю, коли інші розповідають про своїх дітей” (0,778) – (0,776).

З фактор репродуктивної установки “Головне – рівень життя” до експерименту (варіативність 6,122 при $p < ,001$), після експерименту – (варіативність 6,342 при $p < ,001$). Зменшення в оцінках матеріального благополуччя свідчить про збільшення значущості дітей на психологічному рівні відносно грошової значущості: “не зважуся на народження дитини, якщо це погіршить мій рівень життя” (до експерименту 0,886 після – 0,878). Однак, розуміючи, що дитина потребує особливих умов, турботи, юнаки здебільшого свідомо підходять до народження дитини, про це свідчать результати опитування після формуючого експерименту, “дітей варто народжувати, коли є умови” (0,769 – 0,777), тобто необхідні речі, які б задовольняли потреби дитини, мають бути

обов'язковими, на думку юнаків. Аналізуючи судження на питання “я прагну бути батьком” (до експерименту 0,774 після – 0,769), можна помітити деяке зростання у бік загального прагнення бути батьком, відкидаючи матеріальний аспект і беручи до уваги тільки прагнення.

Сформована репродуктивна установка юнаків пов'язана зі зміною бачення майбутнього батьківства з негативного на позитивне. Завдяки формуючому експерименту та викладеній програмі в юнаків експериментальної групи відбулося зміщення у ціннісній парадигмі у бік самоцінності дітей у житті людини. У цілому, самосвідомість значущість матеріального та соціального компонентів призводить юнаків до позитивної установки на батьківство в цілому, нехай і з відкладанням на деякий термін. У контрольній групі юнаків, де не проводились формуючі впливи, суттєвих змін при відповіді на питання не відбулося. Факторні навантаження після Varimax-Обертання головних компонентів репродуктивної установки юнаків ($p < ,001$). Значимих змін немає. Перший, другий, третій фактори мають варіативність у діапазоні 21,163 – 22,5 % варіативності, вагові навантаження в діапазоні від (0,795- 775), що об'єднали стандарти соціальної норми: “я прагну бути батьком” (констатуючий зріз 0,772 – контрольний зріз 0,770), підвищилась тільки соціально значущість дітей “народження дітей – це турбота про збереження життя” (констатуючий зріз 0,721 – контрольний зріз 0,726). Однак є внутрішнє протиріччя. Залишилося, наприклад у судженнях “дітей варто народжувати, коли є умови” (констатуючий зріз 0,764 – 0,771), “дітям потрібний матеріальний статок” (констатуючий зріз 0,723 – контрольний зріз 0,725) і “батьківство розвиває чоловіка” (констатуючий зріз 0,725 – контрольний зріз 0,729). Подвійність їх позиції визначає дезорієнтацію поведінки у майбутньому.

У свідомості хлопців і дівчат батьківство представлено всіма своїми основними елементами. При цьому ментальна репрезентація батьківства в юнацькому віці, у її доступній для спостереження і вивчення вербальній проекції, відображає не тільки вікові та гендерні особливості молодих людей, але й ті зміни, які відбулися в гендерній стратифікації суспільства, в змісті його гендерних норм, зокрема, і в їх відношенні до сімейних гендерних ролей. Разом з тим існують гендерні відмінності в ментальній репрезентації батьківства у юнацькому віці, які виявляються на всіх рівнях особистісних диспозицій юнаків і дівчат.

Список використаних джерел

1. Дружинин В. Н. Психология семьи / В. Н. Дружинин. – Екатеринбург, 2000.

2. Кравець В. П. Гендерна педагогика : [навчальний посібник] / В. П. Кравець. – Тернопіль : Джура, 2003. – 416 с.
3. Максименко С.Д. Генеза здійснення особистості. Наукова монографія / С.Д.Максименко. – К.:Видавництво ТОВ “КММ”, 2006. – 240 с.
4. Методичні матеріали з питань формування усвідомленого батьківства/ За заг. ред. Г. М. Лактіонової. – К. : Держ-соцслужба, Християнський дитячий фонд, 2006. – 96 с.
5. Овчарова Р. В. Психологическое сопровождение родительства / Р. В. Овчарова. – М. : Изд-во Ин-та психотерапии, 2003. – 319 с.
6. Bovee Courtland L., Thill John V. Reproduction marketing. – N. Y., etc: Mc Graw Hill, 2002.

In the article analyzes the formation of the elements of the personal level of reproductive attitudes of young people's; The socio-psychological problem of conscious parenting today's youth in Ukraine; In article presents the technique and the psychological analysis of the forming experiment.

Keywords: “conscious parenting”, “reproductive attitudes”, “adolescence”, “forming the experiment”.

Отримано: 09.02.2011

УДК: 159. 923. 2: 316. 61

О.В. Іщук

Усвідомлення ідентичності як чинник успішної соціалізації

У статті розглядаються проблеми ідентичності та успішної соціалізації особистості. Висвітлюється феномен ідентичності як широка концепція, що включає всі якості особистісних сполучень, які обумовлені великою кількістю біологічних, соціальних, психологічних, культурних факторів тощо, та чому усвідомлення власної ідентичності виступає як чинник успішної соціалізації особистості. У статті представлений теоретичний аналіз проблем ідентичності, проаналізовані види, рівні та типи ідентичності особистості, що впливають на процес соціалізації людини. Також представлено роботу з узагальнення сучасних досліджень феномена соціалізації, його рівні, завдання, окрім цього, наявний обґрунтований аналіз взаємозв'язку усвідомлення ідентичності та успішної соціалізації особистості.